

18.12.2023

Kaupunginmuseon lausunto Hernesaaren osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, asemakaavasta ja asemakaavan muutosluonnoksesta

HEL 2022-011472 T 10 03 03

Kaupunginmuseo arvio hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta. Kaupunginmuseo on antanut lausunnon Hernesaaren asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 16.2.2018 ja Hernesaaren asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta 29.4.2019.

Hernesaari on ollut vuosikymmeniä telakka- ja satamakäytössä. Alueen kaupunkikuvaa hallinneet suurimittakaavaiset peltivuoratut hallirakennukset on purettu osana alueen aluerakentamisen valmistelua.

Hernesaaren osayleiskaavassa (tullut voimaan 18.4.2019) alue on pääosin kerrostalovaltaista asuinalueita, palvelujen ja hallinnon sekä työpaikkojen aluetta, satama-, venesatama- ja vesialuetta ja puistoa. Nyt laadittu kaavaratkaisu on Hernesaaren osayleiskaavan mukainen. Helsingin yleiskaavan 2016 (tullut voimaan 5.12.2018) mukaan alue on kantakaupunki- (C2), virkistys- ja viheraluetta ja vesialuetta. Voimassa olevassa asemakaavassa alue koostuu pääosin teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueista, joiden rakennusten enimmäiskorkeus vaihtelee korkotasolla +19.0 - +35.0 merenpinnasta. Alueen länsirannalla sijaitsee kolme risteilyalusten laituripaikkaa. Risteilyalukset ankkuroivat Hernesaaren länsireunalla kesäkaudella.

Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan asumisen, työpaikkojen, satama- ja puistoalueiden sijoittaminen alueelle. Aluetta suunnitellaan noin 7 500 asukkaalle ja 3 000 työpaikalle. Hernesaaren itärantaan suunnitellaan Merisataman jatkeeksi rantapuistoa, jossa on uimaranta, lähiliikuntapalveluita ja vesiurheilukeskus. Cafe Birgitan ja Löylyn yhteyteen suunnitellaan vierasvenesatama. Risteilysatama tukee alueen kehittymistä vetovoimaiseksi merellisten matkailu- ja vapaa-ajanpalveluiden keskittymäksi. Venesataman yhteyteen suunnitellaan veneiden huoltoon ja säilytykseen liittyvien toimintojen lisäksi lumen vastaanottoaluetta. Aluetta suunnitellaan autoriippumattomana ja siten vähäautoisena tiiviin kaupunkirakenteen alueena, jossa liikenne tukeutuu pääosin kävelyyn, pyöräilyyn ja raidejoukkoliikenteeseen. Alueen kokoojkatu Laivakatu ja sen varrella raitiotieyhteys ja pyörätiet jakavat alueen itäpuolen asuntoalueeseen ja länsipuolen työpaikka-alueeseen. Asuinkerrostalojen korttelialueet koostuvat pääosin 6-8 kerrosta korkeista asuinkerrostaloista. Työpaikka-alue koostuu toimitila- ja liikuntarakennusten sekä pysäköintilaitosten korttelialueista, jotka rajautuvat

18.12.2023

risteilysatamaan. Kaupunkikuvallisesti uuden kaupunginosan asuntoalue jakaantuu viiteen osa-alueeseen. Puistoalueen mutkittleva pääraitti rajautuu kuusi kerrosta korkeiden asuinkorttelialueiden etupihvyöhykkeisiin, istutusalueisiin ja ravintoloiden ja kahviloiden terassivyöhykkeisiin. Korttelialueiden väliin on sijoitettu pienimittakaavaisia puistikoita ja aukioita, joiden varrella kerrosluku vaihtelee neljän ja seitsemän kerroksen välillä. Asuinkorttelialuetta lävistää pohjoiseteläsuunnassa kulkeva kävelykatu Korallikuja, jonka varrella huoneistokohtaisten sisäänkäyntipihojen lisäksi vuorottelevat kahden alimman kerroksen sisäänvedetyt julkisivut. Laivakadun varrella on sallittu erkkereitä ja viherhuoneita kerrosalan lisäksi ja kahdeksan kerrosta korkeiden asuinkorttelien räystäslinja on pääosin madallettu kuudennen kerroksen korkeudelle. Kaupalliset palvelut keskittyvät alueen pohjoisosaan, jonne sijoituvat 12-16 kerrosta korkeat asuinkerrostalot.

Kulttuuriympäristö ja suojelukohteet:

Asemakaavan selostuksessa tuodaan esiin suojelukohteet ja kaupunkimaisemalliset arvot. Kaava-alueen itärannalta avautuvat näkymät kantakaupungin etelärannoille, Suomenlinnaan, lähisaariin ja avomerelle. Kaava-alue sijoittuu osaksi Helsingin merellistä siluettia ja muodostaa osan useiden valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja Helsingin identiteetin kannalta arvokkaiden kulttuuriympäristöjen maisematilaa ja näkymiä: Hernesaari ja eteläiset kaupunginosat kuuluvat Suomenlinnan UNESCO:n maailmanperintökohteen suojavyöhykkeeseen, jossa on otettava huomioon myös linnoitussaaaria ympäröivä maisema. Eiran kaupunginosa (RKY 2009 Eiran kaupunginosa, Huvilakadun korttelit ja Michael Agricolan kirkko), Kaivopuisto (RKY 2009 Kaivopuisto), Itäinen Pihlajasaari (RKY 2009 Pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet) ja Suomenlinna, jonka aluerajaukseen Hernesaarta lähinnä sijaitseva Harakan saari kuuluu (RKY 2009 Suomenlinna), ovat valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi on määritelty muun muassa Munkkisaaren telakka, Merisatamaan rajautuvat kaupunginosat ja Satamasaa-ret, jotka kuuluvat Helsingin empire-keskustan ja kivikaupungin, maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön (Uudenmaan kulttuuriympäristöselvitys 2013).

Voimassa olevassa Eiranrannan asemakaavassa Ursininkallion avokallioalue on osoitettu merkinnällä lak, 'Säilytettävä kallio, joka on pidettävä avokalliona. Avokallion rajaus on ohjeellinen.' Merialueella Hernesaaren kärjen täyttöalueen itäpuolella lähellä 1,8 metrin väylää, väylän länsipuolella sijaitsee vedenalainen kiinteä muinaisjäännös. Noin 27 metriä pitkä ja noin 7 metriä leveä puurunkoisen aluksen hylky.

18.12.2023

Fordin entinen tehdasrakennus (Henry Fordin katu 6, 1946, Gunnar Nordström) rakennettiin jatkosodan ja sitä seuranneen materiaali- ja energiapulan aikana. Poikkeusoloista huolimatta rakennukseen ja sen arkkitehtuuriin panostettiin merkittävällä tavalla. Tehdasrakennus oli aikansa edistyneimpiä. Se oli tuotantoteknisesti tehokas ja työntekijöiden tarpeet otettiin ratkaisuihin huomioon. Rakennuksen alkuperäinen ominaisluonne on säilynyt, vaikka siinä on vuosikymmenten kuluessa tehty muutoksia. Tehdasrakennuksen ulkoinen hahmo on vuonna 1965 tehdyn laajennuksen jälkeisessä asussa. Osa tiloista on jaettu tilapäisillä väliseinämillä pienempiin osiin eri käyttäjille.

Avanto Arkkitehtien Ville Haran ja Anu Puustisen suunnittelema yleinen sauna- ja ravintolarakennus Löyly valmistui vuonna 2016. Löylystä on tullut suosittu matkailu- ja vapaa-ajan kohde. Rakennuksen omaleimainen arkkitehtuuri on palkittu useilla kansainvälisillä palkinnoilla, ja Helsinki on saanut rakennuksen ja saunakulttuurin esittelemisen kautta laajaa mediahuomiota.

Kaavaratkaisussa Fordin talon tehdasrakennus on merkitty kaavaan sr-2 suojelumerkinnällä sen arkkitehtonisten, kaupunkikuvallisten ja historiallisten arvojen perusteella. Sen käytöstä kulttuurirakennuksena on laadittu selvitys. Rakennuksen luonne ja erityisesti sen suuret hallitilat soveltuisivat hyvin esiintymistilaksi. Tulevaa käyttöä suunniteltaessa rakennuksen kadonneita ominaispiirteitä, kuten tilojen avoimuutta ja valoisuutta voidaan palauttaa. Yleinen sauna Löyly suojellaan sr-1 suojelumerkinnällä sen arkkitehtonisten ja kaupunkikuvallisten arvojen perusteella. Valtion viljavarastolle ei ole merkitty suojelumerkintää.

Eiran huvilakaupunginosan edustalla kaavaan on merkitty ohjeellinen vyöhyke (ka-vp), joka osoittaa merelle avautuvaan asemakaavahistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävään puistoakseliin maisemallisesti liittyvän ohjeellisen alueen osan, joka on suunniteltava ja hoidettava yleisilmeeltään puistomaisena ja pääosin avoimena. Ursininkallion avokallioalueita koskeva voimassa oleva asemakaavamerkintä ja määräykset on säilytetty sisällöltään nykyisen kaltaisena.

Museo on painottanut aiemmin, että valtion viljavarastolle tulisi myös antaa suojelumerkintä, sillä se on etenkin Hernesaaren teollisuushistorian kannalta merkittävä rakennus. Kaavaluonnoksessa rakennusta ei ole suojeltu. Museo esittää edelleen, että rakennus siiloinen suojellaan asemakaavassa. Kaavamääräyksessä voidaan suojelun ohella huomioida mahdollisen uuden käytön vaatimat muutokset.

Kaupunginmuseolla ei ole muuta huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, asemakaavasta ja asemakaavan luonnoksesta.

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

18.12.2023

Vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta lausunnonantajana on Museovirasto.

Lisätiedot

Sari Saresto, kulttuuriympäristöpäällikkö, puhelin: 09 310 36483
sari.saresto(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö